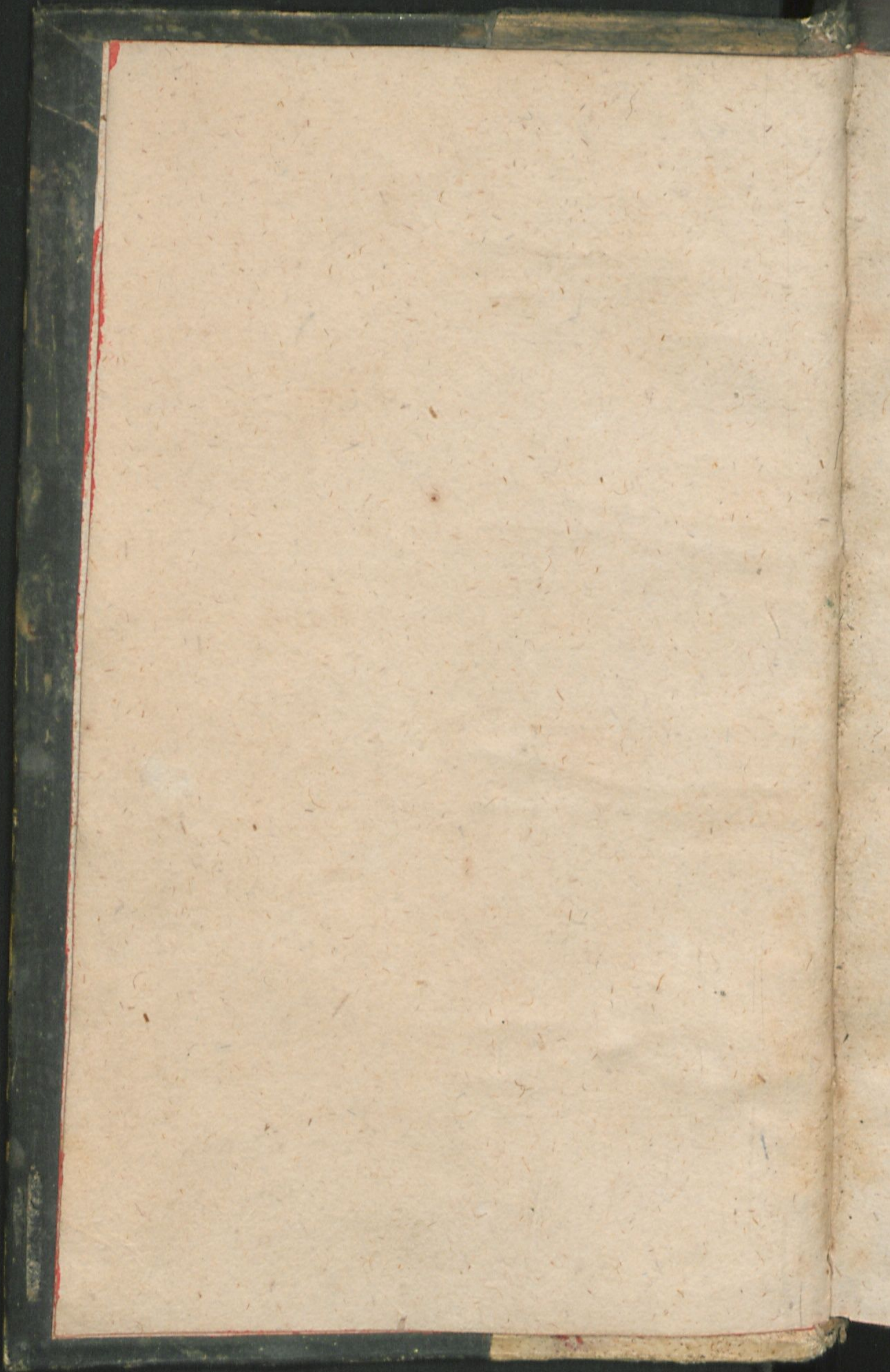

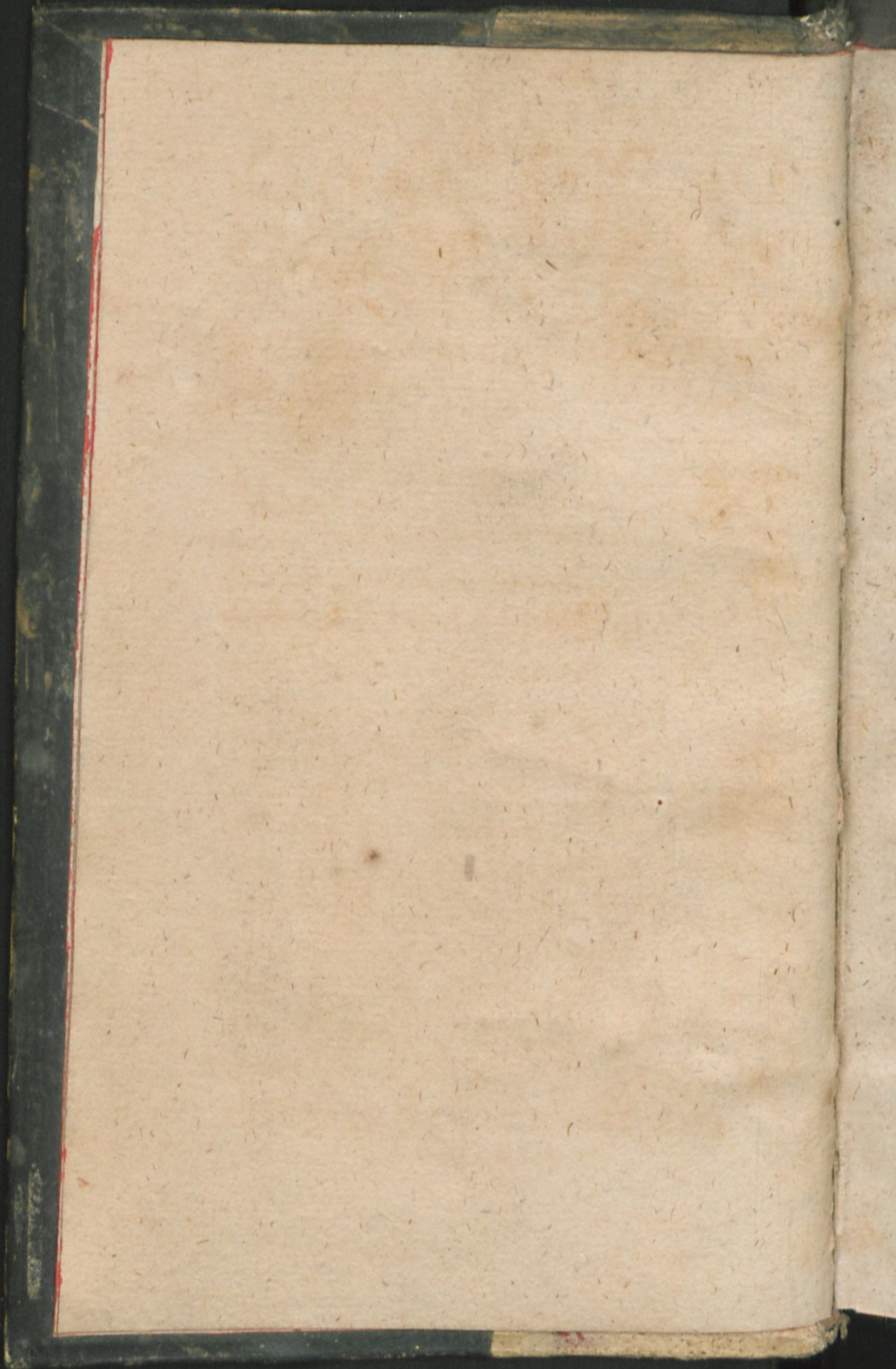

Age.

Lib. 17.

4
Antidotum
ADVERSUS
PESTEM DE-
SPERATIONIS.

Autore
NICOLAO HEMMINGIO.

S E R V E S T Æ
Excudebat Bonaventura Faber.

clb. lb. XC.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is difficult to decipher due to its lightness and the texture of the paper.

Fragment of text from the adjacent page, showing the right edge of the page with some characters and a decorative initial.

Ad Lectorem.

DVPLEX ESSE IN
Ecclesia militante, genus ho-
minum: unum piorum, im-
piorum alterum, sacra testan-
tur litera. Illi quidem Dei iustitiam ita
considerant, ut à misericordia eius non
recedant: atque ita tranquilla fruuntur
conscientia quiete. Hi eandem Dei iusti-
ciam ita contemplantur, ut horribili fre-
mitu & metu iusti ac severi iudicij diui-
ni, à misericordia Dei turpiter deficiant,
& excidant. Quò autem pijs, solius DEI
misericordia sese conservari sciunt cer-
tius: eo multò quàm impijs, à Diaboli
insidijs impetuntur miserabilius & acer-
bius. Cuius exempla plurima nobis sup-
peditat sacra historia. Ad eiusmodi au-
tem insultus & machinationes Diaboli
muniendi sunt animi piorum, ut ex ten-
tationibus tandem emergant, victores
firmius consistant, alijsq; suo exemplo pro-
sint: quòd si verò aliquando ruant, fortio-
res tamen surgant: nec cum Pharaone,
Saul, Iuda, Simone & alijs, ab agnita
A 2 Dei

Dei misericordia desperent. Talia ani-
morum infirmorum remedia proponit
nobis vir absoluta doctrina & pietatis
NICOLAUS HEMMINGIUS
in breui de desperationis antidoto tracta-
tu, quem, cum mihi ab amico quodam meo
communicaretur, ideo in scio authore (in
quo facile apud illum excusationem me-
reri me puto) edere volui, ut communi-
bus studijs consulerem. Videbam enim
huius viri monumenta haecenus quidem
edita, in omnium propè studiosorum ma-
nibus versari ac legi: ea verò, quae lucem
adhuc nondum viderunt, cum adhuc in-
litura essent, diligentissimè colligi ac de-
scribi. Tu igitur, lector benevole, hoc
meum consilium, à quo non alienum est
aliorum literatissimorum hominum iudi-
cium probabis, auctori verò de Ecclesia be-
ne merenti vitam longiorem precaberis.
Vale & nobilissimo ac utilissimo hoc scri-
pro feliciter perfrue.

Samuel Selfisch Iunior.

Antidoton

*aduersus pestem despera-
tionis.*

VOD CHRISTVS

in agone mortis suis discipulis mandauit, ad nos quoq; pertinere cogitemus. Vigilate, inquit, & orate, ne introëatis in tentationem: quibus verbis, & quantis in periculis versetur, donec in hoc mundo peregrinamur: & quanta diligentia cauere hostium insidias oporteat: & quomodo id fieri debeat, significatur. Vigilandi verbo, non solum nos hostes habere, & ab hostibus cingi, verumetiam summum studium adhibendum esse, in cauendis hostium, Satanae, carnis, mundi insidiis monemur, ne quo modo acerrimi isti hostes nos inuadant, fidem euertant, conscientiam vastent, ac spolient nos vestimentis illis candidis, quibus Christus Sponsus noster nos ornauerat.

A iij

Beatus

Beatus (ait Dominus in Apocalyp. 16. 15) qui vigilat & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet. Sunt autem vestimenta Christianorum, iusticia & sanctitas. Iusticia induitur per fidem: obedientia enim Christi, quæ est Christianorum iusticia, credenti imputatur. Sanctitas induitur per spiritum sanctum: Credentes enim, et iustificati fide, donantur spiritu sancto, qui in ijs tales motus creat, qualis ipse est: vnde fit, vt nostra obedientia sit spontanea & alacris. Hæc vestimenta, vult Dominus, vt custodiamus, ne nudi ambulemus, spoliati á nostris hostibus, sathana, mundo, carne. Quoniam autem non est humanarum virium, tantis & tam immanibus hostibus occurrere, iubet nos dominus orare, vt quod ex nobis non possumus, in Christo facile valeamus. Confidite, inquit, ego vici mundum, Iohannis decimo sexto, versu trigesimo tertio. Huc respe-

ADVERSVS DESPER. 7

respexit Iohannes, cum scriberet
j. Ioh : 5. 4. Hæc est victoria, quæ
vincit mundum, fides nostra. Vt e-
nim fide Christum possidemus, ita
Christi virtute hostes nostros spi-
rituales superabimus. Quare cum
semper oppugnamur ab hostibus,
semper orabimus, vt Christus victor
nobis semper adsit, ne ab hostibus
nostris vnquam expugnemur. Et
quia sæpe labimur (tanta est enim
carnis nostræ infirmitas, tanta mun-
di peruersitas, tantæ Sathanæ in-
fidia) duo in primis cauenda sunt.
Vnum, ne lapsi immoremur in pec-
cato. Nam quò diutius in cœno
peccati volutamur, eò difficiliùs in-
de eluctamur. Alterum, ne circum-
uenti ab hostibus, & diutius in
peccati cœno detenti, desperemus
veniam. Nam prima salus est, citò
resipiscere, & declinare culpam: se-
cunda, non desperare veniam.
Nam desperare veniam extremum
malorum est. Vt autem hic scopu-
lus desperationis diligentius à nobis

caueatur, visum est mihi hoc tempore remedia aduersus desperationis venenum ex apotheca Dei, id est, scriptura sancta colligere ac dicam:

Primum, quid sit desperatio, & quam horrendum malum sit.

Deinde, quomodo occurrendum sit desperationi, ne hominem in mortem æternam precipitet.

DE PRIMO.

Desperatio (de qua nobis hîc sermo erit) est horribilis mentis & cordis seu conscientiae trepidatio, ex sensu iræ diuinæ propter peccatum concepta, cum metu æternæ damnationis, sine vlla expectatione veniæ. Tristissima exempla in Cain & Iuda conspiciuntur. Vterque enim desperationis gurgite absorptus est. Cain oppressus sensu iræ diuinæ & metu æternæ damnationis exclamat: Maior est iniquitas mea, quam vt veniam consequar. Iudas prodito domino pœ-

A D V E R S V S D E S P E R .

no pœnitens quidem, sed non resipiscens ait: Peccaui, tradens sanguinem iustum. In Cain ex desperatione nascitur obduratio, cum extremo contemptu Dei & Ecclesiæ. In Iuda ex desperatione nascitur homicidium. Nam hic magnitudinem doloris non sustinens strangulauit seipsum. In his duobus exemplis initia desperationis diuersa sunt. In Cain enim initium desperationis fuit hypocrisis, & opinio meriti, cuius natura est eos omnes extremè odisse & persequi, qui suas superstitiones non sequantur. Id quod Iohannes, 1. Ioh. 3. 12. his verbis indicat. Cuius gratia occidit (scilicet Cain) eum? (scilicet fratrem suum) Quia opera eius mala erant, fratris autem iusta. Hypocrisin igitur Cain excepit odium fratris iusti, odium fraternum secutum est fratricidium. Hinc conscientia mala torquet animum, quam comitatur desperatio de venia: quæ postquam induruit, factus est Cain sum-

A s mus

mus cōtemtor Dei, & persecutor Ecclesiae. Huius exemplum multi tyranni hodie in papatu imitantur. Atq; ita Cain magnam catenā scelerum texuit, videlicet praesumptionis de merito, odij fraterni, fratricidij, desperationis, obdurationis, contemptus DEI, & persecutionis Ecclesiae. In Iuda initium desperationis seu primus gradus fuit diffidentia, quae est mater auaritia. Nam vbi vera fides est promissionis diuinæ, nullum locum habet auaritia, quae idolatria à Paulo dicitur. Hæc auaritia à diffidentia nata sollicitat Iudam ad furtum, vt semper aliquid decerpserit furtim ex ijs, quæ Domino in subsidium à pijs hominibus donabantur. Hinc est quod adeò fremuit, cum videret Mariam sororem Lazari effundere pretiosum vnguentum in pedes Iesu. Quare, inquit, hoc vnguentum non vœniit trecentis denarijs, & datum est pauperibus? Dixit autem hoc (ait Euangelista Iohan. 12. s.) non

ADVERSVS DESPER. II

s.) non quòd pauperum ipsi cura esset, sed quia fur erat, & inarsupium habebat, & ea, quæ mittebantur, portabat. Ab hoc fremitu aduersus piam foeminam, quæ vnxit Domini pedes, in proditione Domini prolapsus est, hinc in desperationem, hinc in laqueum, quo se strangulauit. Coniunxit ergo Iudas multa peccata, videlicet diffidentiam, auaritiam, furtum, inuidiam, proditionem, desperationem, & homicidium. Horum omnium scelerum maximum fuit desperatio. Quodnam enim maius malum esse potest, quàm negare misericordiam DEI, quod est spoliare Deum sua gloria? Qui de venia peccatorum (ait Augustinus) desperat, negat Deum esse misericordem: magnam iniuriam Deo facit, qui de eius misericordia diffidit: quātum in se est, negat Deum habere charitatem, veritatem, potestatem, in quib⁹ tota spes mea consistit, scili-

II ANTIDOTVM.

scilicet in charitate adoptionis, in veritate promissionis, & in potestate redemptionis. Et Bernhardus ait: desperatio auget peccatum: desperatio maior est omnibus peccatis: desperatio peior est omni peccato.

Porro desperationi duo opponuntur, videlicet bona rectaq; spes ex verbo Dei per Spiritum sanctum concepta, & peruersa securitas. Illa salus est animæ: hæc pestis. Est autem bona & recta spes firma expectatio æternæ vitæ, & beatitudinis propter Christum, qui fide apprehenditur. Contrà verò, peruersa securitas est, cum homo ideo indulget peccatis suis, quia scit Deum esse misericordem: quod quid, quæso, aliud est, quàm Deum contemnere, & pretiosum Christi sanguinem pedibus calcare? Non enim effudit sanguinem suum in ara crucis, vt tu indulgeas libidini tuæ, auaritiæ, furto, tyrannidi, sed vt à peccato declines, & secteris iusticiam. Ab hac igitur securitate

ADVERSVS DESPER. 15

curitate peruerſa dehortatur ſapiens Syracidæ ſ. 4. Ne dixeris, peccaui, & quid mihi acerbum accidit? Dominus patiens eſt, non te dimittet, de venia ne ſis nimium ſecurus, vt peccata peccatis cumules. Ne dicas, miſericordia eius plurima eſt, magnitudinem peccatorum meorum mihi ignoſcet. Rationem ſubiungit. Quia, inquit, tam ira, quàm miſericordia ab eo properabit, ac ſuper ſceleratos furor eius requieſcet. Sapiens vt non vult, cum ita loquitur, homines de remiſſione peccatorum, ſiue venia dubitare, ita non vult eos abuti miſericordia Dei ad licentiam peccatorum. Ideo mox apponit ſaluberrimũ conſilium: non differas, inquit, conuerti ad dominum, nec diem ex die ducas. Fugienda eſt igitur peruerſa ſecuritas ſeducatrix ac peſtis animæ. Nemo, ait Auguſtinus, perverſe ſit ſecurus, iſta enim Duo occidunt animam: aut deſperatio, aut peruerſa ſpes.

DE

DE SECVNDO.

Præclarè dictum est ab Augusti-
 no de poenitentia: Quicquid feceris,
 quantumcunque peccaueris, adhuc
 in vita es: vnde te omnino, si sanare
 nollet, De^s auferret. qui enim clamā-
 do tibi persuasit, ne recederes, par-
 cendo clamat, vt redeas. Haftenus
 Augustinus. Quapropter omnino
 statuendū est, quòd quàm diu homo
 viuit, quantumuis magnus peccator,
 si confugerit ad misericordiam in ve-
 ra poenitentia, verè recipiatur in gra-
 tiam. Gratia enim superat pecca-
 tum, vtut magnum, multum & hor-
 rendum sit: nec DEVS delectatur
 morte peccatoris, sed vt conuertat-
 tur & viuat. Filius Dei dicit Luc. 5.
 32. Non veni vocare iustos, sed pec-
 catores ad poenitentiam. Item Mat.
 11. 28. Venite ad me omnes, qui la-
 boratis & onerati estis, ego refocil-
 labo vos. Cum his congruit dictum
 Domini. Ezech. 18. 27. In quacun-
 que die conuersus fuerit homo à via
 sua

ADVERSUS DESPER. 15

sua pessima, omnium iniquitatum eius obliuiscar. Et Esa. 43. 25. Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Dominus & magister noster Iesus Christus, docens nos orare, remedia efficacissima aduersus desperationem nobis commendat. Primùm enim cùm iubet nos compellare Deum patrem nostrum, vult vt agnoscamus paternum ipsius animum erga nos, vt qui pater est, nos autem filij eius. Iam autem cùm nullus filius verè & seriò resipiscens, de voluntate patris sui erga se dubitare potest, neq; nos dubitare debemus de tam boni patris clementia. Hic affectus Dei patris erga quemlibet peccatorem resipiscètem pingitur in parabola de filio Prodigio Luc. 15. & Dauid Psal. 103. 13. ait: Quemadmodum miseretur pater filiorum, miseretur Dominus timentibus se. Deinde Dominus iubet nos precantes dicere: Dimitte nobis peccata nostra, quod sane nō faceret
iii si

nisi vellet peccata remittere. Vnde Augustinus: Cur docuisset ipse dominus orantes dicere: Dimitte nobis debita nostra? nisi ipse misericors perseueraret, qui nos ab hac peccatione non vult deficere. Præterea iubet nos petere liberationem à malo, vult igitur nos liberare, modò in seria poenitentia ad illum confugerimus. Hæc breuiter dicta sint de communi remedio aduersus omne peccatum, quantumcunque aut qualecunque fuerit, siue malitiæ, siue infirmitatis, siue ignorantia. Iam autem quoniam in alijs atque alijs possunt esse aliæ atq; aliæ desperationis causæ, secutus peritos medicos, qui omnium primùm conantur causas morborum amouere, causas desperationis inquiram, atque ijs remedia ex verbo Dei opponam: quò homo desperabundus erigatur in spem veniæ, & vincat tristissimū desperationis malum. Videntur autem mihi præcipuæ desperationis causæ hæc sex.

Prima.

Prima, Enormitas peccatorum.

Secunda, ignoratio voluntatis Dei.

Tertia, Opinio particularitatis.

*Quarta, Opinio peccati in Spiritum
sanctum commissi.*

*Quinta, Moles calamitatum sine
intermissione.*

*Sexta, Inueterata & longissima pec-
candi consuetudo.*

Si has causas desperationis su-
stulerimus, facilimè sanabitur de-
sperabundus.

De prima causa despe- rationis.

Prima causa desperationis, vt
proposuimus, est Enormitas pecca-
torum, quæ quis perpetravit, qui-
busque se non Dei seruum, sed pec-
cati & Diaboli mancipium declara-
uit. Qui facit peccatum, (ait Domi-
nus Iohan. 8. 34.) seruus est peccati.
Seruus autem peccati, Diaboli man-
cipi-

B

cipi-

cipium est, ei que militat, qui turpitudine peccatorum delectatur in contumeliam Dei. Ex quo patet quàm abominabile malum sit peccatum, & quàm graue, adeò vt omnes creaturæ, ne minimum quidem peccatum suis meritis possint expiare. Quid ergo hîc homini faciendum, sibi conscio tam horrendi mali? in apothecam, id est, in sanctuarium Dei oportet eum ingredi, ibique antidota contra desperationem, quæ ex enormitate & abominatione peccati oritur, quærere. Est autem apotheca seu sanctuarium Dei, ipsa Ecclesia Dei, in qua sonat verbum Dei, quod verbum sex rerum oppositarum comparationes habet, quarum singulæ facilimè mederi desperationis malo, quod ex enormitate scelerum nascitur, possunt.

Com-

ADVERSUS DESPER. 19
COMPARATIONES

autem hæ sunt,

1. Peccati & gratia.
2. Miseria hominis, & misericordia
3. Debiti & solutionis. (Dei.
4. Adam & Christi.
5. Inimicitia & reconciliationis.
6. Morbi & medicina, seu agroti
& medici.

In his videndum est, quæ pars potentior & efficacior sit, & quæ impotentior & minus efficax.

Prima collatio est peccati & gratia. Sit sanè enorme peccatum tuum, si homines respicis, quorum peccata, quàm tua leuiora, minora, & pauciora videntur pondere & mensura: attamen absit, vt excedat gratiam Dei, quæ mensurâ & pondus peccati totius mundi in infinitum excedit & superat. Nequaquam ergo tuum peccatum potentius est ad damnandum, quàm gratia Dei ad saluandũ. Noli hoc scelus committere, vt existimes peccatũ totius mundi, nedum
B 2 tuum

tuum folius maius esse gratiâ: fidem
 adhibe spiritui sancto in Paulo lo-
 quenti Rom: 5. 20. vbi inter cætera
 hanc auream sententiam toto pe-
 ctore amplectendam habet: Vbi ab-
 undauit peccatum, superabundauit
 & gratia, hoc est, vehementer & su-
 pra omnem modum exuperat gra-
 tia supra peccatum. Loquitur au-
 tem Paulus non de peccato vnus
 hominis, sed de peccato totius mun-
 di, quod peccatum si superat gratia,
 vt reuera teste spiritu sancto superat
 peccata totius mundi, cur non tu-
 um, quantumuis magnum & triste
 peccatum superaret? Gratia hoc
 loco est gratuitus fauor Dei & bene-
 uolentia, qua omnia peccata homi-
 nis conuertentis se ad deum per fi-
 dem in Iesum absorbentur. Nam
 Deus pater omnes resipiscentes cha-
 ros habet in dilecto. Nunquam pro-
 inde ita peccatum abundare potest,
 quin gratia, qua deus nobis remittit
 peccatum propter mortem filij, &
 impu-

imputat iusticiam filij sui, sit multò abundantior, adeò vt à peccato superari nullo modo queat. Hæc collatio peccati & gratiæ, vt clypeus fortissimus opponatur desperationi. Proinde ergo, quando enormitas peccatorum tuorum te ad desperationem sollicitat noli arguere spiritum sanctum in Paulo loquentem: mendacij, sed potius statue illum esse doctorem veritatis, vt magister noster eum nominat, & certissimo certius persuadeto tibi, gratiam in infinitum esse potentiolem, quàm tuum peccatum: ad quam gratiam, si in vera pœnitentia confugeris, saluus eris, & beatus in omnem æternitatem.

Secunda collatio est miseriæ hominis, & misericordiæ Dei. Miseria hominis est iusta peccati pœna. Sublato igitur peccato ex gratia, soluitur pœna, quæ est humana miseria. Tametsi igitur ingens est, & grauissima miseria humana: tamen
nullo

nullo pacto maior est misericordia Dei. Nam cum hæc misericordia omnia Dei opera excedat, fieri non potest, ut à miseria humana vincatur. Sic enim scriptum est psalm: 145. ver. 9. Bonus est Dominus omnibus, & miserationes eius super omnia opera eius. Causa huius immensæ misericordiæ Dei *προκαταρκτική* quidem, id est, exterius mouens, ut obiectū, est miseria humana. *προηγερμένη* verò, id est interius vrgens est bonitas & amor, quo Deus humanum genus, ut nobilissimam suam creaturam creatam & formatam, ad imaginem & similitudinem suam complectitur. De hoc amore Dei erga genus humanum testimonium perhibet Dominus noster Ioh. 3. 16 cum ait: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Miseriam ergo humanam, cuius extremus gradus est æterna condemnatio, absorbet misericordia Dei ex intimo-

timo amore profecta propter mortē filij, idque in omnibus, qui in vera pœnitentia, ad Deum conuertuntur, nā alios omnes, hoc est, incredulos, ira Dei sempiterna obruet: non solum propter peccatum contra legem Dei commissum, sed etiam, idque multo magis, propter contemptum remedium euangelium promiscue omnibus offert. Porro de misericordia Dei, quæ multo potentior est nostrā miserā, teneantur hæc dicta Dauidis psalm: 32. 5. Misericordiā Domini plena est terra. Item. 130 7. Apud dominum est misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Item. 144. 9. Suavis dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Item. 8. Misericors & misericors Dominus, tardus ad iram, & multum misericors. Item 103. 13. Quemadmodum miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se.

B 4

Item.

Item. psal 103. 7. Misericordia domini ab æterno, vsque in æternum, super timentes eum. Item psalm : 103. 11. super altitudinem cœli à terra corroborauit misericordiam suam super timentes se. Huc addam dulcissimũ dictum domini, quod est Esaiaë 49. 15. Nũquid obliuiscetur mulier infantis sui, ita vt misereatur filij vteri sui? et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Dictum Augustini, consolatione plenissimum: Cain dicit: maior est iniquitas mea, quàm propitiatio: mentiris Cain (ait Augustinus) Nam dei misericordia maior est omnium peccatorum miseria. Fulgentius præclare dicit: DEVS noster sic est misericors & bonus, sicut infinitus & inuictus. Proinde bonitas inuicti non vincitur, & infiniti misericordia non finitur. Item, iustus est Deus & misericors, sicut ergo potest per iusticiam damnare auersum, sic potest per misericordiam semper saluare conuersum. Basilus
Ma-

Magnus magnitudini peccati oppo-
 nit τὸ μέγεθος τῆς ἐλέως Dei, & multi-
 tudini peccatorū τὸ πλῆθος οἰκτειρῶν
 Dei. Si ergo illam ponderare, & hos
 numerare poteris, despera. Ad hanc
 magnitudinē misericordiæ, ad hanc
 multitudinem miserationum homo
 cogitans de suæ miseriæ pondere
 & numero confugiat, & dicat
 vero corde: Miserere mei, secun-
 dūm magnitudinem misericordiæ
 tuæ, & secundūm multitudinem mi-
 serationum tuarum, dele iniquitates
 meas: nam si iniquitates observaue-
 ris Domine, quis sustinebit? sed a-
 pud te est propitiatio & copiosa re-
 demtio. Hic locum habet dictum
 Augustini: Non timeat accessurus
 ad Deum aliquas iniquitates suas,
 tantummodo accedat pleno corde,
 & desinat facere, quæ antea faciebat,
 & non dicat: illa iniquitas mihi non
 dimittetur.

Tertia collatio, est debiti & so-
 lutionis, seu culpæ & satisfactionis.

B 5 Pec-

Peccata nostra debita nominantur propter similitudinem. Vt enim debita ciuilitate obligant ad solutionem, vel poenam: ita peccata spiritualiter obligant ad satisfactionem, aut ad poenam aeternam. Nam ita peccata nostra nos reatui obstringunt apud Dei tribunal, & debitores constituunt, ut nulla spes sit obtinendae gratiae, nisi per satisfactionem. Haec satisfactio est mors Domini nostri Iesu Christi, ut sequentia testantur testimonia. Rom. 4. 25. Mortuus est, scilicet Dominus Iesus Christus, pro peccatis nostris, & resurrexit propter iustificationem nostram. Ioh. 1. 29. Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. 1. Timoth. 2. 5. Unus est Mediator Dei, & hominum, Homo Iesus Christus, qui dedit seipsum ἀντίλυτρον pro omnibus. Rom. 3. 27. Omnes peccauerunt, & destituuntur gloria Dei, iustificantur gratis ipsius gratia, per redemptionem, quae est in Christo Iesu, quem proposuit DEVS propitiatorium, in
san-

sanguine eius, in prima Iohannis primo, versu nono. Sanguis Filij eius purgat nos ab omni peccato, prima Iohannis secundo, versu secundo. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed totius mundi.

Habemus, quæ sint debita nostra, & quæ sit satisfactio: nunc ea inter se conferamus, ut nobis certò constet, sitne potentius peccatum ad damnandum, quam satisfactio Christi ad saluandum. Quàm potens sit peccatum tristissima experientia totius mundi testatur. Lex enim peccati nemini parcit, non regibus, non sapientibus, non diuitibus, non pauperibus, nulli sexui, nulli ætati, nulli nationi parcit: omnes siquidem varijs calamitatibus subiicit, & tandè non solum morte mulctat, verumetiam omnes, qui non per satisfactionem liberantur, obruit æternis pœnis. Huiusmodi est debitum nostrum, sic mulctat
lex

lex peccati omnes, qui illud non sol-
 uunt. Attamen vtut sæuum est: vtut
 horrendum, vtut maximum, ta-
 men finitum est, superabile est, &
 potest in nihilum redigi. *λύτρον* enim
 filij Dei multò potentius est sua bo-
 nitate, quàm debitum malitia: mul-
 tò est fortius ad saluandum, quàm
 debitum ad perdendum: multò ef-
 ficacius est ad salutem, quàm debi-
 tum ad damnationem. Non dubito,
 ait Bernhardus, quin multò poten-
 tior & efficacior sit mors Christi in
 bonum, quàm peccata nostra in ma-
 lum. Qui sic? quia satisfactio est in-
 finita, immensa: debitum finitum, &
 mensurabil. Quomodo, inquires,
 poterit vnus hominis mors esse sa-
 tisfactio pro tot peccatis totius mun-
 di? Nonne mors illa finita est? non-
 ne temporaria? nonne iam præterijt?
 fateor quidem, quòd mors sit vnus
 hominis, fateorque quòd finita sit,
 quòd præterierit, non enim amplius
 moritur, teste Paulo: attamen mors
 illa

illa finita, est infinita satisfactio, est infiniti pretij & valoris, quoniã non est mors puri hominis, qualis Iohannis & Petri fuit, sed est mors hominis, qui est Deus. Nam Deus & homo vnus Christus mortuus est, sed in ea natura, quæ mori poterat. Hinc est quòd mors Christi sit infiniti pretij & valoris, sufficiatque ad satisfactionem pro totius mundi peccatis. Congruebat enim iusticiæ diuinæ, vt quemadmodum vnus homo peccauit; ac totam suam posteritatem peccato, & reatu inuoluit: Sic vnus homo satisfaceret pro peccatis totius mundi iuxta scripturam. Verùm quia minimum peccatum potentius erat, quàm vt omnes creature possent illud superare, aut pro illo satisfacere, ideo oportuit illum, qui pro illo satisfaceret, esse verum Deum, & verum hominem: vt posset, quia Deus: deberet, quia homo, personam totius mundi sustinens. Etsi ergo hic homo Iesus Christus semel mor-

mortuus est, tamen ipsa mors perpetuò valet, ad saluandos omnes, qui ad Deum in vera poenitentia confugerint. Heb. 10. 14. Vna oblatione consummavit in æternū sanctificandos. Item, ver. 10. Sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi, semel peractam. Item, ver. 12. Hic autem vnā pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet ad dexteram Dei. Item, Heb. 9. 28. Christus semel oblatus est, ad multorum exhaurienda peccata. Hinc tandem concludit apostolus hanc exhortationem & consolationem ver: 19. Habentes igitur fiduciam introeundi in sancta, per sanguinem Iesu accedamus cum vero corde, in certitudine fidei, aspersi cordibus à conscientia mala, teneamus confessionem spei inflexibilem, fidelis est enim qui promisit. Cùm itaque solutio debiti seu satisfactio pro culpa sit multò maior & potentior ad saluandum, quàm debitum & culpa
ad

ad perdendum, nemo desperet ob magnitudinem & multitudinem suorum peccatorum, sed confugiat in vera poenitentia ad thronum gratiae, per fidem in Iesum Christum. Memorabile dictum est Bernhardi in sermone de annuntiatione virginis pag. 151. De remissione peccatorum (inquit) validissimum teneo argumentum dominicam passionem. Vox siquidem sanguinis eius inuauit multò plus, quàm vox sanguinis Abel clamans in cordibus electorum remissionem omnium peccatorum. Traditus est enim propter peccata nostra, nec dubito quin potentior & efficacior sit mors illius in bonum, quàm peccata nostra in malum. Haec tenus Bernhardus.

Quarta collatio est Adami & Christi. Hanc collationem Paulus I. Corinth. 15. 21. instituit: Ita enim ait: Postquam per hominem mors, per hominem quoque resurrectio mortuorū. Sicut enim in Adā omnes mori-

moriuntur, sic & in Christo omnes
viuificabuntur. Hic Paulus opponit
inter se Adam & Christum, tanquam
contrarias causas, quarum sunt con-
trarij effectus. Vt enim per Adam
peccantem mors peruasit in omnes
homines : Sic per Christum iustum
vita venit in omnes, qui credunt in e-
um. Rom. 5. 19. Quemadmodum per
inobedientiam vnus (Adam) multi
constituti sunt peccatores: ita obedi-
entia vnus (Christi) multi constitu-
entur iusti. Rom. 5. 15. Nam si vnus
delicto multi mortui sunt, multò ma-
gis gratia Dei, & donum per grati-
am, quæ est vnus hominis Iesu Chri-
sti, in multos abundauit. Iam nemo
Christianus dubitat, quin Christus
Deus & Homo, sit potentior ad vi-
uificandum, quàm Adam ad morti-
ficandum. Quapropter quicumque
desperat veniam, quantumuis sit
magnus peccator, Christum contu-
melia afficit, eumque in ordinem re-
digit, & infra Adamum collocat,
quasi

quasi Christus non esset potentior ad saluandum, quàm Adam ad perdendum.

Quinta collatio, inimicitiae & reconciliationis, de qua Paulus ita scribit. Rom. 5. 10. Nã si cùm inimici essemus, reconciliati sumus Deo, per mortem Filij ipsius, multò igitur magis saluabimur per vitam ipsius. Hic Paulus duplicem collationem instituit, primùm, inimicitiae & reconciliationis, deinde efficaciae mortis & vitae Christi. Mors Christi est causa reconciliationis: vita, salutis. Hoc Pauli dictum Augustinus nominat arma, quibus expugnatur inimicus, & inuictissimum scutum, quo repellitur inimicus desperationem salutis suggerens, multitudine tribulationum & tentationum.

Sexta collatio est morbi & medicinae, item aegroti & medici. Dominus noster se medicum nominat, & omnes malè habentes vocat, & of-

G

tert

fert ijs suam operam, Matth. cap. vii. decimo, versu vigesimo octauo. Venite omnes, inquit, qui laboratis & onerati estis, ego refocillabo vos. Hoc intellexit Dauid, cum in psalm. centesimo tertio, versu primo. caneret: Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Benedic anima mea Domino, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de interitu vitam tuam, qui coronat te misericordia & miserationibus. Christus ergo noster medicus cum sit Dei sapientia, potest curare quosvis morbos. Hinc Fulgentius concludit: Si peritus est medicus, omnes potest infirmitates sanare, si misericors est Deus noster, etiam potest peccatum dimittere. Non est perfecta bonitas, à qua non omnis malitia vincitur: Non est perfecta medicina, cui morbo aliquis incurabilis inuenitur. Scriptum enim tenetur in sacris literis

literis Sap. 7. 30. Sapientiã autem non vincit malitia. Quid ergo putemus nobis remitti non posse, cum propitius sit Dominus omnibus iniquitatibus nostris? aut quid in nobis æstimamus sanari non posse, cum Deus sanat omnes languores nostros? Nemo igitur de medico desperans in infirmitate remaneat. Nemo misericordiam Dei extenuans, in iniquitatibus contabescat. Apostolus clamat Rom. cap. quinto, versu sexto. Christus pro impijs mortuus est. Ipse Medicus dicit Matth. cap. nono, versu decimo tertio. Veni in hunc mundum peccatores saluos facere. Matth. cap. decimo octauo, versu vndecimo. Veni saluare, quod perierat. Qualecunque sit ergo, & quantumcunque peccatum, non potest incurabile manere, modo CHRistus medicam manum adhibeat. Hic ergo ab ægroto quærendus & orandus est, iuxta dictum Esai. quinquagesimo quinto, versu sexto. Quærite Dominum, dum

C 2

inuc-

inueniri potest, inuocate eum dum propè est. Derelinquat ergo impius viam suam, & vir iniquus cogitationem suam, & conuertatur ad Dominum, quia multus est ad ignoscendum. Relinquat ergo impius viam suam, qua peccat: relinquat iniquus cogitationem suam, qua de remissione peccatorum desperat, & secundum Prophetæ dictum conuertatur ad Dominum, quia multus est ad ignoscendum. In hoc multo nihil deest, in quo est omnipotens misericordia, & omnipotentia misericors. Imitetur ergo peccator exemplum Dauidis Psalm. 6. 3. in hunc modum precantis: Misere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea, quasi dicat: Ego infirmus sum, tu Medicus: sana me ergo ad te confugientem ex mandato tuo. Et alibi ait Psalm. 51. 1. Misere mei Deus secundum magnam misericordiam, & secundum multitudi-

tudinem miserationum tuarum, dele præuaricationes meas, hoc est, peto Domine Deus magnam misericordiam tuam, quia sentio magnam miseriam meam. Peto magnam medicinã tuam contra plagam magnam meam, peto multitudinẽ miserationum tuarum, contra multitudinem iniquitatum mearum. Tu etiam solus sanas contritos corde, & alligas contritiones eorum, cùm sis bonus vniuersis, & miserationes tuæ excedant omnia opera tua. Psalm. 145. 9. Huc addam memorabile dictum Augustini ex Psal. 102. Omnipotenti medico nullus languor insanabilis occurrit: tantùm enim doctore te sine, manus eius ne repellas: nouit quid agat: non tantùm delecteris, cùm fouet, sed tolere, cùm secat.

Hæ sex collationes semper animis nostris sint infixæ, has cogitemus, quoties precamur: Dimitte nobis debita nostra, & statuamus vero corde

miseri cordiam Dei potentio rem & efficacio rem esse, nostra miseria : statuamus gratiam supra omnem modum exuperare peccatum totius mundi : statuamus pretium solutum pro debitis nostris, esse multò mai⁹ & potentius debito, & satisfactionē culpa: statuamus Christum, secundum Adamum, potentio rem esse ad viuificandum, iustificandum & saluandum, quàm Adamum primum ad occidendum, condemnandum & perdendum. Denique statuamus, reconciliationem nostri cum Deo superare inimicitias quæ fuerunt, & medicinam morbo hominis esse potentio rem. Hinc proinde discamus, quàm suavis sit Dominus, & quàm beatus sit, qui sperat in eo.

*De secunda causa de-
sperationis.*

Secunda

Secunda causa desperationis, vt proposuimus, est ignoratio voluntatis Dei, quam sola scriptura nobis patefacere potest: quare testimonia scripturæ de hac consulamus, quæ desperationi facilè, modò fidem illis adhibeas, mederi possunt. Proponamus ergo aliquot illustria testimonia scripturæ, de voluntate Dei erga nos homines. i. Tim: 2. 4. clarè scribitur: Deus vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, vnus est enim Deus, vnus est mediator Dei & hominum, Homo Iesus Christus, qui dedit seipsum in pretium redemptionis pro omnibus. Hic tres ordines facit Paulus, in supremo Deum collocat: in medio Christum redemptorem cum pretio redemptionis: in infimo, non partem humani generis, sed totum humanum genus, seu omnes homines collocat. Quicumque ergo se hominem agnoscit, sciat se in eorum numero esse

C 4

pro

pro quibus mediator intercedit, & dat pretium redemptionis. Quomodo autem hoc pretium redemptionis singulis applicandum sit, docet Apostolus, cum ait: Deus vult omnes homines in agnitionem veritatis venire. Est autem agnitio veritatis notitia & fiducia misericordiae DEI propter pretium redemptionis, quod Christus mediator Dei & hominum pro omnibus hominibus semel soluerat in ara crucis. Quicumque ergo venit in agnitionem veritatis, & firma fiducia recumbit in vnicum nostrum mediatorem Iesum Christum, absoluitur ab omnibus peccatis suis, ornatur iusticia Christi, accipit arrhabonem hæreditatis, spiritum sanctum. Quare non est; quod quisquam desperet veniam, cum constet, Deum omnes velle saluos fieri per hunc Iesum Dominum nostrum, qui eius membra efficiuntur per fidem. Cum hoc Pauli dicto congruunt plurima scripturæ testimonia, ex quibus

bus

ADVERSVS DESPER. 41

bus pauca quædam confirmandæ fi-
dei nostræ causa huc apponam. E-
zech. 33. 11. Nolo, ait Dominus De-
us, mortē peccatoris, sed vt conuer-
tatur à via sua & viuat. Iohan. 6. 40.
Hæc est voluntas patris mei, vt o-
mnis, qui videt filium, & credit in
eum, habeat vitam æternam. 2. Pet.
3. 9. Deus longanimis erga omnes,
non volens vllos perire, sed omnes
ad poenitentiam recipere. Hanc Dei
voluntatem, qua Deus verè vult o-
mnes homines saluos fieri, confirmat
etiam mandatum Dei, Matth. 17. 5.
iubentis, vt omnes audiant filium.
Item, Mandatum Christi, Marc. 16.
15. amandantis Apostolos suos: Ite,
inquit, in mundum vniuersum, &
prædicate Euangelium omni crea-
turæ, qui crediderit & baptizatus fu-
erit, saluus erit: Qui verò non cre-
diderit, condemnabitur. Hæc testi-
monia, & similia de voluntate Dei,
volentis omnes, qui crediderint, sal-
uos fieri, non sinamus nobis eripi vl-
la so-

C s

la so-

la fopistica. Si enim hæc est vera, sicuti est verissima, Deus vult omnes homines saluos fieri, profectò falsa erit hæc, Deus non vult omnes homines saluos fieri. Non sunt enim in Deo contradictoriæ voluntates. Quare cum promissio gratiæ edita per filium sit vniuersalis, vt iam demonstratum est: nemo cogitet, aliam esse arcanam voluntatem patris, quæ pugnat cum voluntate ipsius patefacta voce filij eius Iesu Christi. Is enim est verax nuncius, & testis voluntatis Dei patris. Hinc ergo consolationem petamus aduersus desperationem, quam teneamus tanquam ancoram inter fluctus, & procellas tentationum: quod si fecerimus, nunquam euetemur, nunquam dimouebimur loco, nunquam cedemus contrarijs ventis. O foelices nos, si hanc doctrinam de voluntate Dei intimis sensibus & pectoribus infigamus, vera fiducia in Deum recumbentes.

De

*De Tertia causa De-
sperationis.*

Tertia causa desperationis est
multis cogitatio paucitatis electo-
rum. Nam cum audiunt Mat : 20. 16.
& 22. 14. scriptum esse. Multi sunt vo-
cati, pauci verò electi, statim trepidant
& dubitare incipiunt, an sint in illa
paucitate electorum. In hunc scopu-
lum multi impegerunt adeò, vt planè
de venia desperarent, putantes De-
um exarasse, nescio quas fatales tabu-
las ante mundum conditum. Sed hi
in magno errore versantur. Dictum
Domini : Multi sunt vocati, pauci
vero electi, nequaquam vniuersali
gratiæ, & dicto Pauli 1. Tim. 2. 4. Deus
vult omnes homines saluos fieri, &
alijs similibus testimonijs de vniuer-
sali gratia aduersatur. Sed senten-
tia dicti Christi ex circumstantijs loco-
rum, vbi ponitur, petenda est. Matth.
vigesimo, versu 6. Confertur regnum
sup. caelorum

coelorum, hoc est, ecclesia patrifamilias, qui conduxit mercenarios in vineam suam: conduxit autem omnes, quos inuenit otiosos. Mat. 22. 14. confertur regnum coelorum, hoc est: Ecclesia regi, qui fecit nuptias filio suo. Vtrobique prædicatur gratia vniuersalis, & bonitas Dei erga vniuersos, & simul accusatur magnitudo ingratitude maximæ partis humani generis. Prædicatio gratiæ vniuersalis est: Multi sunt vocati. Accusatio ingratitude & querela Christi, de paucitate bonorum est, Pauci verò electi, id est, credentes & sinceri Dei cultores. Congruit hæc querela, cum ea quæ est Mat: 23. 3. Quoties volui te congregare, vt gallina congregat pullos suos? & noluisti. Si noluit, non necessitate, sed crimine prauæ voluntatis perijt. Sunt qui putant, hanc doctrinam de vniuersali gratia pugnare cum doctrina prædestinationis: & clamitant, eos euertere doctrinam prædestinationis, qui

qui docent vniuersalem gratiam ,
 sed falluntur : vtramque doctrinam
 docemus , nam & vniuersalem gra-
 tiam prædicamus , & prædestinati-
 onem electorum factam esse , ante-
 quam iacerentur fundamenta mun-
 di , agnoscimus , vt Paulus docet ad
 Epheseos primo. Quid dico , agnosci-
 mus ? immo statuimus , prædestina-
 tionem esse solidissimum funda-
 mentum salutis nostræ , ad quam
 semper , & præsertim in agone mor-
 tis , tanquam ad sacram ancoram
 confugimus . Sed non hæremus cum
 Zenonis familia , in vocula prædesti-
 nationis seu electionis , sed modum
 prædestinationis & electionis ex
 Paulo prædicamus . Hic enim Eph :
 1.4. modum disertis verbis tradit : E-
 legit nos , ait , in Christo ante con-
 stitutionem mundi . Item Eph : 1.5.
 Prædestinauit nos in adoptionem
 per Christum Iesum . Item Eph : . 6.
 Charos nos fecit in dilecto , in quo
 habe-

habemus redemptionem per Sanguinem eius. Hic Paulus clarissime prædestinationem definit, pronuncians Deum nos prædestinasse salutem per Christum & in Christo. Per Christum quidem, ut mediatorem & *λυτρωτήν* : in Christo verò, ut in capite, & cum capite, cuius membra efficimur per fidem. Nam cum fide inserimur Christo, eius membra efficimur, atque ideo prædestinati & electi, quia membra Christi sumus.

Ex his concludo non Stoicam, sed Christianam definitionem prædestinationis, hanc videlicet : Prædestinatio est ordinatio DEI, qua ipse ante constitutionem mundi, secundum beneplacitum & consilium voluntatis suæ per CHRISTVM, & in Christo destinavit vitæ æternæ omnes in Christum redemptorem credituros, ut sint sancti, & immaculati coram ipso, utque laudem gloriæ,

riæ, gratiæ ipsius in omni æternitate prædicent.

Hinc facile est videre, doctrinam prædestinationis non aduersari voluntati D E I, volentis omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: nec tollere vniuersalem gratiam, quam prædicat Euangelium, sed potius eam confirmare. Superiora igitur dicta, quæ adduximus de voluntate D E I, volentis omnes homines saluos fieri, illustrantur prædestinationis doctrina, & prorsus cum ea congruunt, vt alibi copiosè à nobis dictum, & declaratum est.

Cœterùm Stoicæ quorundam prædestinationi multi pij & docti ministri Euangelij opponunt, quatuor hos clypeos, videlicet, mandatum D E I vniuersale, promissionem vniuersalem, *λύτρον* vniuersale, & sigillum vniuersale, videlicet
ba-

baptismum. Vt enim Deus mandat
 prædicari Euangelium omnib⁹ gen-
 tibus, & promittit omnibus creden-
 tibus Euangelio propter victimam
 filij, quæ facta est pro toto mundo,
 salutem: ita etiam iubet hoc benefi-
 cium omnibus obsignari per baptis-
 mum. Hæc simul continentur in hoc
 Domini dicto. Marc. 16. 15. Ite in
 mundum vniuersum, prædicate Eu-
 angelium omni creaturæ, qui credi-
 derit & baptizatus fuerit, saluus erit,
 qui autem non crediderit, condem-
 nabitur.

*De Quarta causa de-
 sperationis.*

Quarta causa desperationis est
 opinio peccati in spiritum sanctum
 commissi, quod est, teste magistro
 nostro Christo, irremissibile, & dici-
 tur peccatum blasphemix, & pecca-
 tum ad mortem. Multi fuerunt &
 sunt,

sunt, qui cum non rectè intelligunt,
 quæ sit huius peccati ratio, putant
 se hoc peccato involui, ex quo fit,
 ut de venia miserrimè desperent,
 sicuti nostra ætate accidit cuidam
 ItaloFrancisco Spiræ, qui vocatus
 Venetias ad Cardinalem, præ metu
 abiuravit Euangelium, quod antea
 professus fuerat. Hic miser non re-
 ctè definiuit peccatum in spiritum
 sanctum, quod in Petro apparet,
 qui etiam præ metu ipsum Chri-
 stum abiurauerat. Verùm ne quis
 hîc impingat, diligenter ex verbo
 Dei definitio peccati in spiritum
 sanctum eruenda est, qualis hæc est:
 Peccatum in spiritum sanctum est
 voluntaria rebellio aduersus Chri-
 stum rectè agnitum, defectio ab Eu-
 angelio in corde hominis per spi-
 ritum sanctum illuminantem obfig-
 nato, persecutio Ecclesiæ, spreta &
 abiecta finaliter Christi hostia, quæ
 sola peccati expiatrix est. Hæc de-
 finitio collecta est, ex multorum

D locorum

locorum scripturæ collatione, vt ali-
 bi notauimus. Dicitur autem hoc
 peccatum irremissibile, non quòd
 sit potentius aut maius, quàm gra-
 tia: Nam immota stat hæc Pauli
 regula: Gratia superat peccatum:
 sed quia non est alia, quàm sola
 Christi victima pro peccato, quam
 qui finaliter spernit, absque dubio
 in æternum peribit. Nemo proin-
 de existimet, se peccare in spiritum
 sanctum, nisi qui voluntariè & fi-
 naliter renunciat Christo, ac eius
 hostiam extremè contemnit, & ab-
 iicit, sine qua salus nulla speranda
 est. A quo peccato liberet nos Do-
 minus noster Iesus Christus.

*De Quinta causa De-
 sperationis.*

Inter causas desperationis quinto
 loco posuimus molem afflictionum
 sine intermissione. Hæc enim si non
 curatur efficaci remedio, hominem
 in desperationem veluti per gradus
 deijcit. Primùm enim promissio-
 nes

nes gratiæ paulatim obliterantur in mente, extincta fide. Deinde ingens dolor & cruciatus in corde nascitur, vastata conscientia, hinc sequitur fremitus cordis aduersus Deum: vnde homo tandem in desperationem ruit, quam sequitur æternus animæ & corporis cruciatus in tenebris exterioribus.

Quid ergo remedij habes contra hanc molem calamitatum huius vitæ, ne hominem in desperationem adigat? Triplex remedium huic malo opponatur, videlicet.

1. *Consilium Dei*
2. *Exempla sanctorum*
3. *Collatio momentanea crucis & æterna gloria. Item presentis afflictionis, & æterna pœna.*

Consilium Dei, quo alios minus; alios magis, etsi pares, si peccata eorum spectes, affligit in hac vita, non

tā scrutandū, quā adorandū est: habet enim causas iusti sui consilij. In hoc Dei consilio, spectanda sunt duo Iudicium, & misericordia. Iudicium quidē, quo iustē punit hominē propter peccatum, cum naturæ, tū personæ: quod quidem in eum finem facit ex paterno amore, vt viam sibi sternat ad misericordiam. Misericordia verò, vt punitus resipiscat & saluetur. Est enim natura Dei, quòd mortificet, vt viuificet; deducat ad inferos, vt in cœlum exaltet. Hæc ergo duo, iudicium & misericordia, excitabunt in afflictō confesionem, inuocationem, gratiarum actionem, & Spem. Confesionem, vt dicat cum Dauide Psalm: 51. 6. Peccaui Domine, & malum coram te feci. Item psal: 119. 137. Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. Inuocationem, vt dicat cum publicano Luc. 18. 13. Deus propitius esto mihi peccatori. Item Psal. 25. 11. Propter nomen tuum propitiare pec-

peccato meo, multum est enim. Item psal: 51. 1. Secundum multitudinem miserationum tuarum dele praeuagationes meas. Gratiarum actionem: Vt dicat cum Iob 1. 21. Dominus dedit, Dominus accepit, sit nomen Domini benedictum. Spem denique, vt vero corde sentiat, & dicat cum eodem Iob. 13. 15. etiamsi me occideris, in te sperabo hoc est, etiamsi me extremis calamitatibus subieceris, non desinam in te sperare. Hæc enim mea spes in æternum non confundetur.

Exempla sanctorum, qui propter diuturnas afflictiones non defecerunt à fide, sed magis in spem bonam erecti sunt, scientes iudicium à domo Dei incipere, sunt obuia: sed omissis alijs, exemplum Lazari, quod Ecclesiæ toti notum est, proponam, præsertim, quia illud nobis à Christo commendatum est Luc. 16. 20. in hunc finem, ne à Deo deficiamus propter calamitates, quæ incidere

D 3 possunt

possunt in hac vita. Hic Lazarus fuit pauper, ulcerosus, & contemptus vsque ad finem vitæ in hoc mundo. Quid hic fecit Lazarus? non desperauit, non putabat se propterea à Deo reiectum, quia spernebatur ab hominibus: non putabat se ideo abominabilem coram Deo, quia hominibus abominabilis erat, propter morbi sui foeditatem: non putabat se ideo reiectum iri à Deo, quia pauper & mendicus erat. Quid ergo fecit? hoc euentus indicat, mortuus deferebatur ab angelis in sinum Abrahamæ. Ergo dum vixit, quantumuis pauper, ulcerosus, & contemptus, Abrahamæ vestigijs institit, vt filius patris: credidit igitur Deo, vt Abraham, obediuit Deo vt Abraham, spem habuit vt Abraham, alioqui in locum beatitudinis cum Abraham nequaquam fuisset receptus. Sed dices fortè: hoc singulare exemplum non potest communem regulam præscribere. Respondeo:

deo:

ADVERSUS DESPER. 59

deo: potest utique, Deus enim iustus est & æqualis, æqualiter se habentibus, apud quē nō est personarū respectus, quōd ad iudiciū & misericordiam attinet: iudicio omnes cōtumaces, & perseverantes in peccatis vsque ad mortem condemnat: misericordia omnes, qui cōuertuntur ad Deū per fidē in Iesum Christum, recipit. Valet ergo cōsequētia ab vno ad omnes propter cōstantiam Dei in suis comminationibus & promissionibus. Vt Paulus Rom. 4. 23. ab vno exemplo Abrahamæ colligit, omnes, qui credūtiustificari fide absque operibus: Ita nos ab vno exemplo Lazari rectē cōcludimus, omnes afflictos in hoc mundo, modo retineant fidem Abrahamæ, recipiā à morte in sinū Abrahamæ, hoc est, in beatā requiē, promissā omnibus inuocantibus nomē Domini, iuxta illud Ioel: 2. 32. Rom: 10. 13. Omnis qui inuocauerit nomē Domini, saluus erit. Quantumuis ergo affligimur

D 4 in

in hoc mundo, statuamus Deum non aliter erga nos affectum esse quàm fuit erga Lazarum : & firma fide promissionem hanc teneamus, Psal. 50. 15. Inuoca me in die tribulationis, eripiam te, & glorificabis me.

Collatio miseriae praesentis vitae, & gloriae futurae vitae. Illa finem habet, haec aeterna est: illa momentanea est, haec perpetua, quae promissa est ijs, qui in fide perseverant, & in inuocatione Dei ab hac vita discedunt. Sed per amarum est, inquires, toto vitae tempore cruciari? Verissimum quidem hoc est, sed ista amaritudo, si ei arte diuinitus monstratam adhibeas, vertetur in dulcedinem, & tametsi in se manet amara, tibi tamen suauissima videbitur. Vt enim aquae, quae erant amarissimae in Marath, iniecto ligno à Mose ex mandato Domini, factae sunt dulcissimae Exod: 15. 25. Sic nihil non fit credentibus

ADVERSVS DESPER. 57

tibus non suauissimum, si lignum illud crucis & supplicij Christi addatur ceu condimentum. Hoc fit, quando in nostris calamitatibus vitia fiducia recumbimus in Christum, qui pro nobis in ligno pependit, vt omnia nobis amara fiant dulcia, fiducia Christi, & spe beatæ & æternæ gloriæ, quæ in immensum excedit huius vitæ calamitates & miserias, quantumuis longissimas. Vt enim mare superat sua quantitate guttulam aquæ: ita gloria, quam speramus, superat, immo supra modum excedit omnes huius mundi calamitates, & miserias totius humani generis. Quicumque ergo conflictatur cum perpetuis afflictionibus in hac vita, cogitet etiam de immensa gloria, quæ proposita est ijs, qui in inuocatione Dei ex hoc mundo discedunt. Hanc collationem præsentis miseriæ & futuræ gloriæ commendant nobis Christus, Paulus, & Petrus. Christus Matth. 10. 28. No-

D s

lite

lite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed timete potius eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehenna. Perdere hic non est in nihilum redigere, sed æternis cruciatibus affligere. Vult ergo Dominus, ut cum affligimur in hac vita, duplicem collationem instituamus, unam afflictionis presentis vitæ, & poenarum æternarum: Alteram afflictionis presentis vitæ, & futuræ gloriæ in vita beata. Quando ergo affligeris in hoc mundo, cogita quæ sit hæc brevis afflictio, quæ ne momenti quidem rationem habet ad poenas æternas, quæ manent omnes, qui non conuertuntur ad Deum ante mortem. Hinc in afflictione excitaberis ad poenitentiam, ut effugere horribiles illas poenas & æternas queas. Rursus quando affligeris, cogita quàm leuis poena sit hæc, si conferatur cum gloria sempiternæ

ADVERSVS DESPER. 59

ternæ vitæ credentibus in Christū
promissa. Hic rursus & ad pœnitenti-
am, & ad patientiam excitaberis. Ad
pœnitentiam quidē, vt fias parti-
ceps beatæ immortalitatis. Ad pa-
tientiam verò, vt propter spem pro-
missæ salutis æternum duraturæ,
forti animo sustineas afflictiones
huius vitæ, ac eas pro nihilo ha-
beas. Paulus. 2. Cor. : 4. 17 Leui-
tas afflictionis nostræ supra mo-
dum momentanea, æternum supra
modum pondus gloriæ operatur
in nobis, dum non spectamus ea
quæ videntur, sed quæ non viden-
tur. Rom. 8. 18. Non sunt affli-
ctiones huius vitæ condignæ ad
futuram gloriam. Petrus. 1. Pet.
5. 10. Deus omnis gratiæ, qui vo-
cauit nos ad æternam suam glori-
am, in Christo Iesu, paululum af-
flictos ipse vos perfectos reddat.
Breuiter, cū habeamus duplex man-
datū Dei, vnū obedientiæ, alterum

inuo-

inuocationis, quoties cruce, quantumuis graui, premimur, fimus Deo obediens sub cruce, in vera patientia, ac ipsum inuocemus, qui dixit Psal. 50. 15. Inuoca me in die tribulationis, eripiam te, & glorificabis me.

De sexta causa Desperationis.

Sexta causa desperationis est diuturna & longissima peccandi consuetudo, qua homo se totum diabolo subijcit contempto Deo & eius verbo. Nam qui impuritati vitæ diutius indulgent, eorum conscientia, quasi cauterio inuritur 1. Timoth: 4. 2. vt iam non sentiant malum. Qui ergo tales sunt, difficulter in viam reuocari possunt. Impius, ait Salomon Pro: 18. 3. cum in profundum peccatorum venerit, contemnit, id est, securus fit, & conte-

contemnit iudicium Dei, nec de
 pœnitentia agenda cogitat. Nihil
 ergo periculosius est tali peccandi
 consuetudine, qua multi, proh do-
 lor, in æternum exitium præcipi-
 tantur. Quid hic dicemus? Si gra-
 tia superat peccatum, & Deus non
 vult mortem peccatoris, neque hîc
 omnino desperandum est. Nam cer-
 tum est, quòd bonitas Dei inuitet
 omnes ad pœnitentiam, donec in
 hac vita fuerint. Rom. 2. 4. Etsi igi-
 tur periculosissima est longissima
 peccandi consuetudo, vt diximus,
 qua texitur longa & tristissima pec-
 catorum catena: tamen inimericor-
 dia Dei pœnitenti exposita est. Sed
 hîc opus perito medico. Vt enim in
 vitijs corporis medendis fit: Ita eti-
 am in peccatis hominum curandis
 fieri necesse est. Vitia corporis alia
 facile curantur applicatione malag-
 matis: alia opus habent sectione:
 ijs quæ sectione non curantur, i-
 gnis adhibetur, vt exuratur vitium
 corpo-

corporis. Sic alia peccata salutari-
 bus admonitionibus emendantur:
 alia obiurgationibus & minis cu-
 rantur: alia non nisi cruce & affli-
 ctionibus sanantur. Cuius generis
 est longa peccandi consuetudo, &
 inueterata, de qua nunc nobis ser-
 mo est. Latro qui audiuit à Domino,
 cras eris mecum in paradiso, nun-
 quam resipuisset, nisi cruce fuisset
 eruditus, nam venerat in profun-
 dum peccatorum. Huius Latronis
 exemplum, ideo proponitur nobis
 in passione Domini, vt sciamus nul-
 lum peccatum tantum esse, neque
 tam diuturnum, quin possit sanari
 aspersione sanguinis Christi, quod
 fit, quando homo conuertitur ad
 Deum per fidem in Iesum Chri-
 stum. Huius sanationis imago pro-
 ponitur nobis in Lazaro quadridu-
 um mortuo. Vt enim Dominus
 non solum potuit sanare socrum
 Petri febricitantem, cæcos, clau-
 dos

ADVERSVS DESPER. 63

dos, leprosos, Item filiam Iairi in lecto iacentem mortuam excitare, item, filium viduæ iam exportatum extra urbem vt sepeliretur, verum etiam Lazarum quadriduum iam foetentem in sepulchro excitavit. Ioh. ii. 44. his imaginibus significatur, quod medicus animarum nostrarum Iesus Christus possit & recentia vulnera animæ, & inueterata foetentiaque sanare. Hic noster medicus sanauit Manassem, Magdalenam, Latronem, & innumeros alios, quantumuis in peccatis suis, veluti sepulti foetuerunt. Nemo ergo desperet veniã, etiã si diutissime in peccati lutũ & foetore demersus fuerat, Si vritur igne crucis, & inde excitatur conscientia, quæ iã diu, tanquã mandrago a sopita iacuit, agat gratias Deo, qui dignatus est sibi manum medicam adhibere, & reuertatur à via sua pessima, per fidem in Iesum Christum.

Quod

Quod si fecerit, sanabitur à suo morbo, tametsi fuerit longissimus & periculosissimus. Semper, ait Fulgentius, delectatur Deus conuersione nostra, nec tempus huiusmodi, quam diu in hac vita est, posuit, quo propitiari conuerso non possit, immo tempus omne præsentis vitæ conuersioni nostræ cognoscitur deputasse. Idem: Nulla prolixitas temporis, vel æquitati diuinæ, vel pietati præiudicat. Poenitentia nunquam est apud Deum sera: in cuius conspectu semper pro præsentibus habentur, tam præterita, quàm futura. Si diuturnitas peccatorum Dei vinceret misericordiam, non in ætate mundi nouissima veniret, vt peccatum mundi pereuntis auferret. Verùm hîc quilibet omnium primùm cogitet, quàm multa mala concurrant in vno peccato. Primùm in se est turpe & abominabile, quo dignitas humanæ naturæ defœdatur, tanquam cœno immundissimo

limo & foeditissimo. Secundò, placet mirum in modum impuris spiritibus: id est, diabolis, nec quicquã diabolis iucũdi^o, q̃ vt homines formati ad imaginẽ Dei, sui similes per peccatũ, euadant. Dominãturenim diaboli per peccata hominum, ijsque pascuntur, vt ait Augustinus. Tertio, Deo sancto & casto peccatum summẽ displicet, nam est violatio legis diuinæ: defectio à Deo: deformatio & inductio imaginis Dei, ad quam factus est homo: pro-uocatio iræ Dei in peccatorem: Quarto, peccatum nocet committenti, nam eum obstringit ad æternas pœnas, nisi fiat remissio. Quintò alijs imitatione nocet, nam qui te peccantem imitantur, non solùm ipsi rei fiunt æternarum pœnarum, verumetiam tuus reatus fit maior coram Deo, adeò vt Christus dicat de tali homine: melius esse mola asinaria alligata capiti eius demersum esse in mare.

E

De-

Deinde cogita, quàm grata sit Deo & angelis eius matura resipiscencia. Gaudium, inquit Dominus, angelis in cœlo super vno peccatore poenitentiam agente. Præterea cogita, quantum periculum sit in peccatis consensescere. Sera poenitentia, vt ait Augustinus, rarò vera. Multi tolluntur è medio subitò præter omnem expectationem, multi traduntur in reprobam mentem. Pauci admodum, qui consenserunt in peccatis, in viam reuocantur, sed obruuntur tenebris mentis & cordis, vt de poenitentia agenda nunquam cogitent. Ambulabant, ait Sophonias cap: I. 17 vt coeci, quia Deo peccauerunt. Thesaurisunt sibi iram in diem iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei. Iuxta duritiem tuam (ait Paulus Rom 2. 5.) & cor poenitere nescium, colligis tibi ipsi iram in diem iræ & reuelationis iusti iudicij Dei.

Cogi-

Cogita voluntatem tuam non posse mutari à malo ad bonum sine gratia Dei, sed magis magisque in malo indurari. Vt enim sole subtrahente suos radios, sponte sequuntur tenebræ, quæ magis magisque cresunt: Ita Deo subtrahente suam gratiam, sponte succedit peccatum, crescitque magis magisque, donec hominem prorsus oppresserit æternis tenebris. Nihil proinde tutius est, quàm citissimè conuerti ad Dominum, & ambulare coram Deo nostro sollicitè, innocare Deum, gratias agere Deo: audire, legere, & meditari verbum Dei, exercere opera charitatis, facere opera vocationis in timore Dei: cogitemus ideo diem mortis esse incertum, non vt differamus, sed vt maturemus pœnitentiam. Iuuenibus enim mors est in insidijs, senibus in ianuis. Memorabile est Augustini dictum, Ne, inquit, desperando augeamus

E 2 pecca-

peccata, propositus est poenitentiae portus: rursus ne sperando augeamus, datus est dies mortis incertus. Cogitemus igitur de extremo actu vitae, ut ille sit laetus, cogitemus de futuro iudicio, imitantes diuū Hieronymum, qui hac cogitatione se in timore Dei continebat. Siue, inquit, comedam, siue bibam, siue aliquid aliud faciam, semper vox illa videtur sonare in auribus meis: Surgite mortui, & venite ad iudicium. Notetur hinc consilium Augustini: Vis à dubio liberari: Vis quod incertum est euadere, age poenitentiam, dum sanus es: si sic agis, dico tibi, quod securus es, quia poenitentiam egisti eo tempore, quo peccare potuisti.

FINIS.

TYPOGRAPHVS.

Tractatus hic, cum propter Dn. autorem, tum propter argumentum luce & lectione dignissimus, præter opinionem meam, & citius quam viri boni auidè illum cognoscentes vellent, desijt: boni enim apud bonos nulla fatietas. Ne itaq; , quod mihi ipsi displicet, alijs proponā, & chartas inanes æquo plures ementibus obtrudam: Orationem Dominicam Iambico Dimetro à Clariss. V. Dn. Ioanne Stigelio, Poëtarum Christianorum suo seculo principe venustissimè redditam addere libuit. Quod vt à Dn. autore ne finistre accipiatur, tuque beneuole lector, vt crebræ aurei huius libelli lectioni, eiusdem precationis deuotam recitationem addas, etiam atque etiam oro.

ORATIO DOMINICA

*Deus sator mortalium
Terræ potens & siderum,
Qui mitis in nos asperos,*

E 3

Gra-

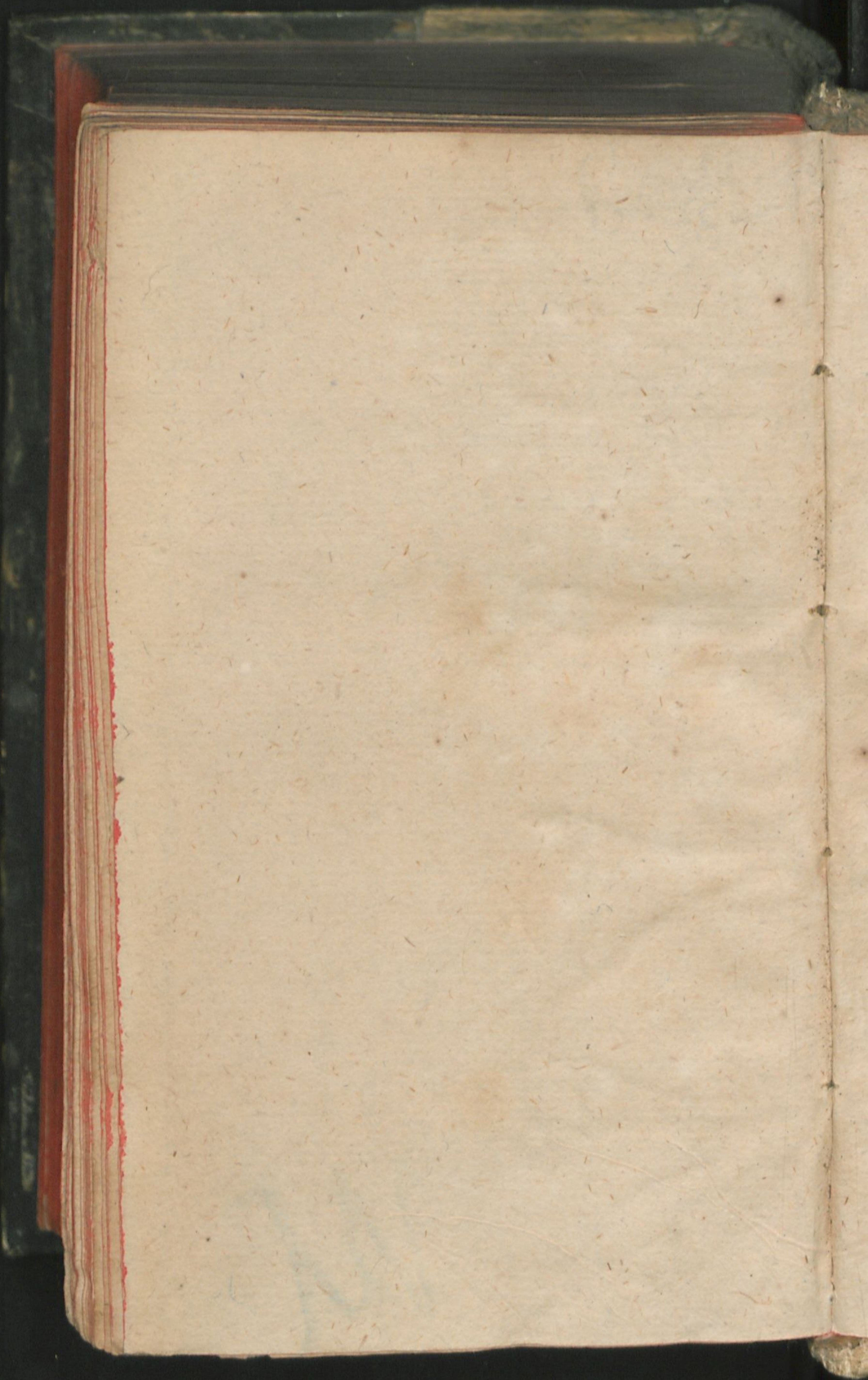
Grauisq; culpe conscios,
Gaudes patris vocabulo,
Nutuq; seruas omnia.
Fac innolescat omnibus
Nomen tuum mortalibus,
Verbi tui suauissima
Sic instruat nos gratia,
Vt te colamus vnicum
Sicut iubes per Filium.
Accende mentes lumine
Iuicq; regni imagine,
Vt inchoent hic aurea
Vita perennis secula,
Regno tuo nocentium
Infringe vires hostium.
Fac nostra semper vt tuis
Mens acquiescat legibus,
Consentiat cum caelica
Terrena pax concordia.
Issum ministret mens opus,
Cura ubi sit exitus,
Dum congregati vniuius,
Largire nobis quaesumus
Externa vite commoda,
Quibus vigent commercia,
Agnoscat ista charitas,
Agatq; verè gratias.
Ignose noxam somibus
Culpaq; vim dolentibus,
Delicta si nos hostibus

Nos

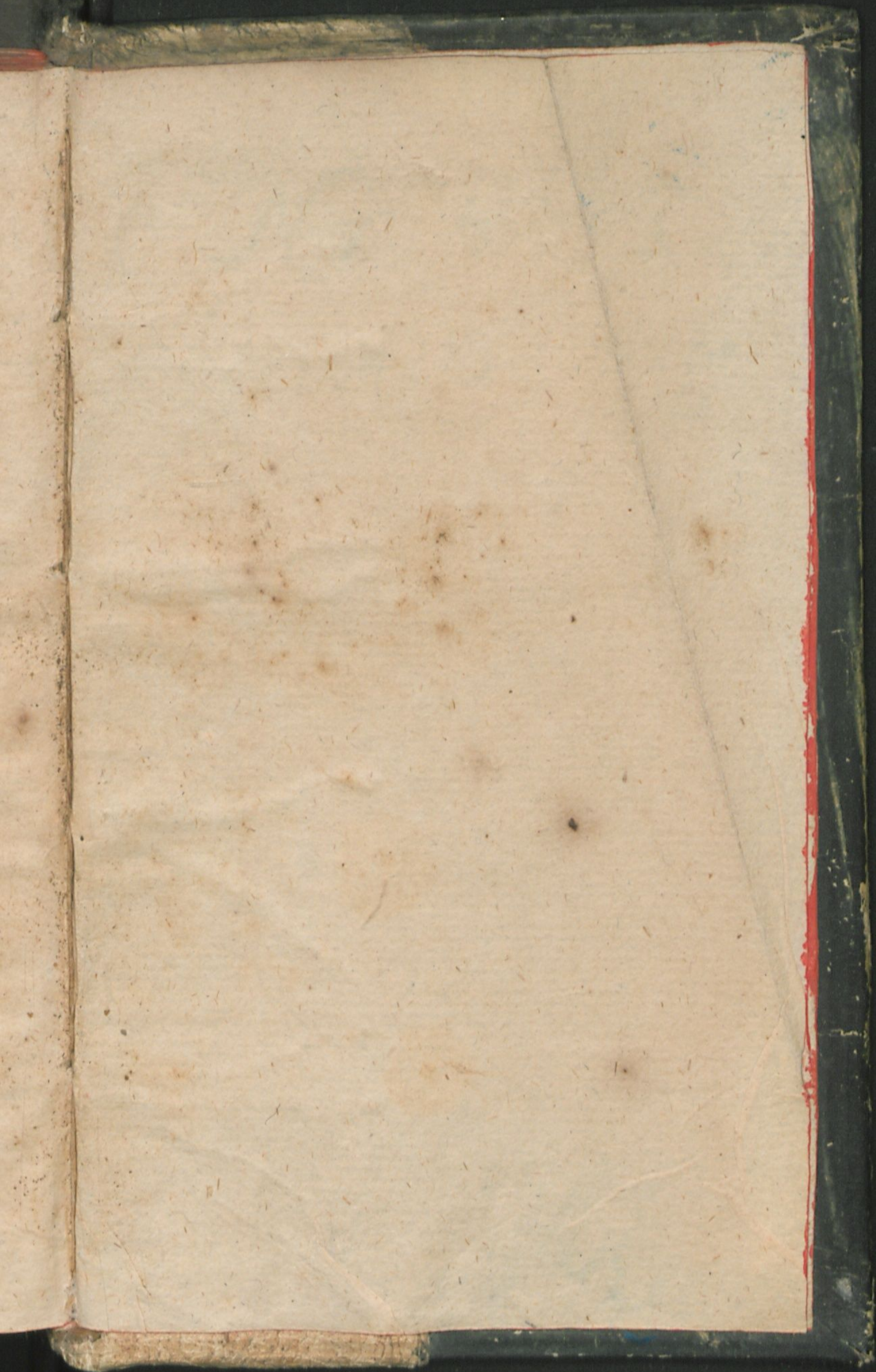
Non aspere remittimus.
Da, pœnitere mens queat,
Ut te iuuantem sentiat.
Nusquam simas nos obrui
Draconis astu perditu,
Captos sed hostis artibus
Tuis tuere viribus:
Fac, militemus strenue
Et compotes victoriae.
Nos adferas ab omnibus
Calamitatum casibus.
Ducemq; mentem corporis
Ex mole duri carceris,
Cum postalabunt tempora,
Hinc transferas ad sidera.
Amen.

Non effugit remissionem.
Sed, postquam eius fuerit quare
Et se inuenerit in iudicio.
In quibus hinc et inde
Dixerunt illi perdit.
Capitulum secundum
Tunc factus est iudicium
Tunc inuenerunt hinc
Et in quibus victorias
Nos ad hunc ab omnibus
Colorem in iudicio
Tunc in iudicio corporis
Et non est hinc et tunc
Et non possit hinc tunc
Tunc hinc et ad hinc
Tunc.

24

Jur C

Nr 448

X2207289

8

[Faint blue ink scribble]

[Faint blue ink scribble]

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black

4